

Ilespir, a Sant Llorenç de Cerdans, vaig sentir *frisá*, 1959, a dues persones per 'estar neguitós', si bé un altre més coneixedor i amic em deia «ja veig que te'n vols anar: la teva dona te deu *frisá*» 'deu passar ànsia per tu'.²

Però això és també el que veiem en els escriptors d'Osona i la Garrotxa: «—Ay, reyna! no voldria pas qu'ell se n'adonés abans de dir-l'hi. —No tingas por, dona; no *frissis*: deixa'm fer a mi, y fora», Genís Aguilar (*Julita*, p. 65).

Mot, sobretot, usadíssim per MrnVayreda, en totes les construccions; intr.: «L'Arbós, ab tot, comensava a *frissar* perquè 'ls d'en Rafel, qu'havien de tapar la *exida* de l'altra banda, no donavan senyals de vida»; refl.: «aquesta sanc que bull sota les tàpies de la casa, y que's *frissa* per la destrucció y el pillatge, no és la sanc nova per la que jo clamava», «la majordona 's *frissava* per veure al barrut fora de casa», «la Coralí, a la que havia considerat sempre com una fruyta riquíssima de gustar, digna de totes les atencions y respectes del bon gurman que 's *frissa* per regalar-se'n», «un y altre 'ns *frissàvam* per arribar-hi», «temia no ésser a temps a la rendició de la plaça: *me frissava* entre el temor de la arribada que em faria mon quefe i el desig d'ésser a temps de fer quelcom que em vindiqués als seus ulls»;³ intr. *frissar* de 'neguitejar-se per': «sí és el publicatge que'l fa patir, no 'n *frissi* pas més perquè, casada o fadrina, li'n faig ben franc, com ben franc li'n feya ell en sa demanda»; *frissar* tr. 'ansiar': «una mena de rabor fonda que 'm feya *frissar* el moment de poguer botar com una pantera sobre la presa», «el Govern va concedir un indult, y vaig aprofitar-lo per a tornar a casa; l'Ibo, per més que no sentia res de lo que a mi 'm *frissava*,⁴ perquè tenia 'l cor mort, féu lo mateix», MVayreda (*Puny.* XXI, 314; *Sang Nova* v, vi, 380; I, ix, 63; *Puny.* XVII, 262; XII, 196; *Carlinada* x, p. 161; *Sang Nova* v, xi, 431; *Puny.* XXIV, 375; II, 65).

Segons Moll, *frissar* vindria del ll. vg. *FRICTIARE, «el mateix freqüentatiu de FRICARE 'fregar' que ha donat *fressar* i FRESSA, i semànticament s'explicaria «per les potades i gratades dels cavalls impacients» (AORBB II, 45; *AlcM*); però és enterament inadmissible perquè la *ÿ* només podia donar *e*. Tampoc és possible identificar amb el *frisar* dels draps perquè aquest té -s- sonora. La bona explicació ja la vaig insinuar en el DCEC (DECH II, 961a1-20): «un *FRICTIARE, derivat de FRIGÈRE 'tenir fred', i relacionat amb el fr. *frisar* 'esgarrifança': des d'«esgarrifar-se de fred» es pogué passar fàcilment a 'estremir-se d'impaciència' o 'consumir-se de picor', que amb raó posen de relleu els DTo. i Lacav. com a bàsica entre les accs. del mot.

Però crido l'atenció sobre una sèrie de detalls que eleven aquesta conjectura fins a una completa certitud. *Frīgère* i *frīgescere* són mots ben coneguts, el primer menys corrent que el segon, però importa poc perquè tots dos coincidien en unes mateixes formes enfora del tema de present: pf. *frigui* o *frixi*, per tant tots dos degueren fer el participi *frictum*. I ultra el significat propi i material també podien pendre accs. morals i

figurades: l'arcaic Livi Andrònic escriví en la seva versió llatina de l'Odissea «Ulixi *frixit* prae pavore / cor» (Ernout-M.): 'A Ulisses el cor se li esgarrifà, se li va sangglaçar de por'. En francès *frisson* ja apareix (amb el consonantisme *frignon*) en el S. XI, i ja en el S. XII se li registra entre altres l'accepció «vif saisissement causé par une profonde émotion», també al verb derivat *frissonner* (al capdavall l'equivalent de *FRICTIARE > *frissar*) li donen el sentit de «avoir une frisson d'émotion» en el S. XV 'estremir-se commogut'; *enfrignon* és «émotion» en Chretien de Troyes, *fréchonnement* és «fourmillement» al Havre (FEW III, 788b *FRICTIO).

Però val la pena d'afegir que en gallo-romànic degué produir-se ja d'hora en una gran mesura una suma i síntesi dels dos verbs quasi-homònims FRIGÈRE 'tenir fred' i FRIGÈRE 'fer a la brasa, rostir, torrar, fregir'. I el cas és que entre els descendents del segon, FRIGÈRE (FEW III, 789b) es compta generalment el fr. ant. i mj. *frire* (Ss. XII-XVI) amb el significat figurat de «brûler de désir, d'envie, frémir, trembler, frissonner»; al capdavall només ens cal recordar fraseologia francesa tan masegada com *brûler d'impatience*, la millor traducció possible de *frissar*. Ja el poeta tolosà Goudouli (c. 1610) usava *fregi* per «mourir, enrager d'envie» (Doujat) i avui Visner ens certifica que els bons moundins ho empren per «brûler de désir, d'envie»: «*frejis d'anà dansà*: il brûle d'aller danser; *d'embejetos frejinabo*», igual que una bergantella mallorquina hauria dit que «*frissa d'anar a ballar*». Afehim-hi encara rodanès *fregi* «griller d'envie», roergàs *fríoutà* «être dans une impatience inquiète», *fríouto* «ardeur, impatience; envie d'avoir une chose», al costat de *fríoler* «avoir grande envie, brûler de désir», usual en el Bessin, el Boccage i altres parts de Normandíe (FEW)=fr. ant. i mj. *fríoler* «fríre».

Resta només explicar per què en el cat. central modern hem canviat *frissar* en *frisar*. Algú potser diria que és la bona quantitat de verbs en -sar amb -s- sonora que tenen un significat moral, el que n'ha estat causant: *avesar*, *desar* i sobretot *pesar* i *musar*, aquell antònim i aquest quasi sinònim de *frissar* i *frissar-se*; i que potser la cosa va partir de *frisança*,⁵ o sigui entre els mots de la família, el més usual a Barcelona el que va engegar el procés, a causa de la influència d'*usança*, *pesança*. I potser no aniria gaire desenminat.

Però jo crec que el factor decisiu haurà estat una certa confusió entre *frissar* i *frisar* aplicada a la roba. Aquest, manllevat del fr. *friser* 'arriassar, etc.', per a l'etimologia del qual ens acontentarem amb remetre a l'article del DCEC/DECH (FRISA),⁶ ja el trobem com a català en Busa-N. («*frisar draps*: refricare», a. 1507), i OPou («*roba frísada*: vestis pillosa, pexa; roba forrada de pells ---» (*TbPu.*, 315); «*frisar* la corda», Lacav. I la contraprova és que la zona del canvi de *frissar* en *frisar* coincideixi justament amb la zona fabril, tèxtil de Bna., Vallès Occid. i Baix Llobregat (la pron. *frízà* per *frissar* arriba segons *AlcM* fins a Manresa): ¿què té d'estrany que els oficials teixi-